

DE TOEKOMST VAN HET HISTORISCH BEDRIJF: EEN TERUGBLIK EN PERSPECTIEVEN 1975-2020

**Rede uitgesproken door Maurits S. Hassankhan bij de toekenning van het
eredoctoraat op 6 maart 2019.**

Geachte vice-president, minister van onderwijs wetenschappen en cultuur, andere leden van de ministerraad, leden van de Nationale Assemblée, geachte bestuursleden van de universiteit, de decaan van de faculteit der humaniora, de vertegenwoordiger van het IGSR, collega wetenschappers, studenten, andere genodigden en mijn dierbare familieleden,

Ik ben de universiteit dankbaar dat mij vandaag het eredoctoraat wordt toegekend. Tevens ben ik blij dat het eredoctoraat aan mij wordt toegekend vanwege mijn verdiensten op wetenschappelijk gebied. Mijn wetenschappelijk werk heeft vooral te maken met geschiedenisonderwijs en geschiedschrijving in de ruimste zin des woords. Verder heb ik sedert mijn indiensttreding op de universiteit in 1986 mij ingezet om onderzoek en publicaties te bevorderen, niet alleen op het gebied van geschiedenis, maar van alle (sociale) wetenschappen.

Bij het laatste gaat het niet alleen om je eigen wetenschappelijk onderzoek, maar ook het helpen scheppen van een wetenschappelijk klimaat, zowel met betrekking tot de organisatie van het onderzoek bij instituten, structuren, procedures en beleidsontwikkeling.

Aangezien geschiedenis een geïntegreerde wetenschap is, die alle aspecten van de samenleving omvat, is onderzoek op het gebied van geschiedenis een brede aangelegenheid: het omvat geschiedenis van economische, sociale, culturele en politieke ontwikkelingen. Daarbij gaat het niet alleen om ontwikkelingen en verschijnselen in het verre verleden, maar ook in het recente verleden, waarbij bepaalde verschijnselen en processen zich voortzetten in het heden en in de toekomst.

Dit betekent ook dat geschiedschrijving gebieden omvat van de andere sociale wetenschappen, die zich hoofdzakelijk met een specifiek aspect van de samenleving bezighouden. In dat aspect is geschiedenis, samen met antropologie een geïntegreerde wetenschap of een integrerende wetenschap. De historicus behoort daarom kennis te dragen van het werkterrein en de methoden van andere sociale wetenschappen, zoals economie, politicologie, internationale betrekkingen, staatsrecht, sociologie en antropologie, om er enkele te noemen.

Ik zal mij hier niet bezig houden met de vraag of geschiedenis behoort tot Humaniora (geesteswetenschappen) of Social Sciences. Die scheiding is kunstmatig en de geschiedschrijving zou zowel tot de sociale wetenschappen als tot de Humaniora gerekend kunnen worden, hoewel mijn eigen voorkeur uitgaat naar sociale wetenschappen. Daarom kon ik vóór de oprichting van de Faculteit der Humaniora mijn weg redelijk goed vinden binnen de Faculteit der Maatschappij Wetenschappen. Traditioneel behoort geschiedenis, met name in Europese landen tot de Humaniora of Geesteswetenschappen, terwijl in de

Verenigde Staten en in verschillende andere landen het wordt gerekend tot de sociale wetenschappen.

Tot het historisch bedrijf reken ik het gebeuren m.b.t. het geschiedenisonderwijs en het wetenschappelijk onderzoek, inclusief hieraan gekoppelde publicaties. In dit verband reken ik activiteiten met betrekking tot het archiefwezen en de archeologie ook tot de geschiedbeoefening, aangezien zonder goede archieven en zonder een redelijk functionerende archeologische dienst een verantwoorde geschiedschrijving van het Surinaamse volk onvolledig, of zelfs onmogelijk zou zijn.

In mijn reflectie op het historisch bedrijf neem ik de ontwikkelingen op deze gebieden dan ook mee. Een verdere afbakening van mijn onderwerp is, dat ik mij vooral bezig houd met de activiteiten vanuit overheidsinstanties en door de overheid gesubsidieerde instanties.

Dames en heren,

U kent allemaal het gezegde dat een volk zonder geschiedenis is als een mens zonder geheugen. Dat geheugen ligt bewaard of verborgen in archieven en in materiele resten die deels uitgegraven en bewaard zijn in musea of bij mensen thuis en deels nog in de natuur en de bodem verspreid liggen. Tegenwoordig rekent men ook de immateriële aspecten van een cultuur, oftewel het immateriële erfgoed ook tot geschiedenis. In dit laatste geval gaat het om orale bronnen. Hier zijn er de raakvlakken en overlappingsen met archeologie en antropologie, museumwetenschappen en archivaliek. Ik laat voor het gemak wetenschappen als sociologie, politieke wetenschappen, economie, religiewetenschappen etc. buiten beschouwing, omdat deze wetenschappen ook deelgebieden van de geschiedenis voor hun rekening (kunnen) nemen indien zij zich bezig houden met verschijnselen in het verleden. Denk bijvoorbeeld aan de bestudering van revoluties in de wereld, militaire staatsgrepen, de functionering van politieke en economische systemen alsook van sociale aspecten van de gezondheid en ziekten in het verleden, oftewel de *medische geschiedenis*.

Historische kennis over het verleden in het algemeen en over verschillende aspecten van het maatschappelijke leven in het bijzonder, is van enorm belang om hedendaagse vraagstukken beter te begrijpen, teneinde een verantwoord beleid te kunnen uitstippelen voor de toekomst. Dat verleden moet dan ook bestudeerd worden vanuit de behoeften van de samenleving en de tijd waarin wij leven. Aangezien wij een gekoloniseerd volk zijn geweest, heeft de bestudering van onze geschiedenis in het verleden plaats gevonden vanuit een koloniale optiek. Veel historische werken zijn in het verleden geschreven voor een Nederlands publiek, immers Suriname was een deel van het Nederlandse koloniale rijk. Daarom was de geschiedenis van Suriname voor een groot deel het verhaal van wat de koloniale overheersers hadden gedaan en wanneer zij over de plaatselijke bevolking en plaatselijke verschijnselen schreven, dan was het hoofdzakelijk om hun eigen geschiedenis beter te begrijpen. Op die manier komen de inheemsen in beeld wanneer zij in contact treden met de overheersers. Dit gebeurde bijvoorbeeld wanneer zij in verzet kwamen. U begrijpt dat koloniale geschiedschrijvers dan de koloniale samenleving bekeken vanuit hun perspectief en vanuit de positie van de buitenlanders.

In de koloniale samenleving waren er echter personen die vonden dat de geschiedenis van de kolonie en haar bevolking ook geschreven moest worden voor de plaatselijke bevolking zelf¹. Maria Vlier schreef in 1863 het daarover dat het haar:

‘meer malen leed [heeft] gedaan, kinderen van 14 en meerdere jaren de geschiedenissen van vreemde volken te hooren verhalen, terwijl zij in die van hun eigen land volstrekt onbedreven zijn, omdat de geschiedenis van Suriname, uit gebrek aan een daartoe strekkend schoolboek, niet onderwezen wordt’ (Maria Vlier, geciteerd in Steven Hagers, *Vlier, Maria Louisa Elisabeth*, in: *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland*.)

In die tijd was het echter voor velen moeilijk om die geschiedenis volledig vanuit een Surinaams perspectief te schrijven, immers Suriname was deel van het koloniale rijk en later een autonoom deel van het koninkrijk der Nederlanden.

Ik heb in mijn carrière hoofdzakelijk te maken gehad met geschiedenisonderwijs en geschiedschrijving. Al vroeg werd ik als onderwijzer geconfronteerd met het gemis aan eigen schoolboeken in het onderwijs en zeker in het Mulo-onderwijs. Toen heb ik voor mij zelf besloten geschiedenis te gaan studeren, niet alleen omdat ik het vak boeiend vond, maar vooral ook om een bijdrage te leveren aan de versurinamisering van het geschiedenisonderwijs.

Het onderwerp is niet alleen een stuk geschiedenis van de geschiedbeoefening in Suriname maar tegelijkertijd een persoonlijke reflectie, omdat ik in die ontwikkeling tot nu toe zelf een rol heb gespeeld. Ik ben mij ervan bewust dat mijn verhaal subjectief is, het is het verhaal dat niet door een onafhankelijke wetenschapper van buiten wordt verteld, maar die alles ook zelf heeft meegemaakt. Dat heeft tot nadeel dat het verhaal persoonlijk gekleurd is, maar tegelijk een ‘inside story’ is. Dit is een mooi voorbeeld van een onderwerp dat wij als wetenschapper bestuderen, maar daar zelf ook deel van uitmaken. Ik ben het verder met de Nederlandse historicus Ger Harmsen eens dat een historicus zich bewust moet zijn van het subjectieve in zijn verhaal (“ideologische bevangenheid”), waardoor hij in staat is dat subjectieve tot een minimum te beperken.

Historische achtergrond van dekolonisatie en versurinamisering van het onderwijs

De periode 1945-1975

In de periode kort na 1945 zijn grote onderwijshervormingen doorgevoerd naar aanleiding van het Rapport D’ Haens. Deze veranderingen zijn mede beïnvloed door de politieke bewustwording van de intellectuelen, die tot uiting kwam in de autonomiebeweging.

Deze periode kunnen wij de eerste fase van de dekolonisatie noemen, waarin Suriname als een autonoom deel van het Koninkrijk der Nederlanden functioneerde. Wij zouden deze periode de *laat-koloniale periode van de Surinaamse geschiedenis* kunnen noemen.

In deze periode werden stappen ondernomen om het onderwijs te veranderen en aan te passen aan de behoeften van de Surinaamse samenleving. In die tijd kwam er een algemeen leerplan voor het GLO (basisonderwijs), waarin de contouren voor alle vakken werden aangegeven. Ook werden vele Ulo- en Mulo scholen opgericht, terwijl ook de AMS en de Surinaamse Kweekschool het levenslicht zagen. Hierdoor hoefde men voor een middelbare schoolopleiding niet meer naar Nederland af te reizen. Met de oprichting van de Surinaamse

¹ Een voorbeeld hiervan is M. Vlier van wier hand een schoolboek verscheen, getiteld: Een beknopte geschiedenis van Suriname.(Hagens, 2017)

Kweekschool werd een dagopleiding voor leerkrachten voor het basisonderwijs in het leven geroepen en wel naast de bestaande avondopleidingen, zoals de hulponderwijzersakte, de onderwijzers akte en de hoofdakte.

Het basisonderwijs maakte een revolutionaire groei door, vanwege de erkenning van het belang van het onderwijs door grote groepen van de samenleving en vanwege de democratisering van het basisonderwijs door de afschaffing van het schoolgeld.

Voor de scholen werden nieuwe curricula ontwikkeld waarin, waar nodig, aandacht werd besteed aan Suriname. Dit kwam o.a. tot uiting in het geschiedenisonderwijs op de basisschool, waar uitsluitend Surinaamse geschiedenis werd onderwezen. In de toenmalige schoolboeken werd echter het kolonialisme niet veroordeeld en werd bijvoorbeeld marronage als een ernstige plaag gezien. De verschillende onderwerpen werden in die tijd niet volledig vanuit een Surinaams perspectief bekeken. Voor het Mulo en de VWMKO scholen was er maar één Surinaams schoolboek, namelijk het voor velen bekende *Ontwikkeling van de Surinaamse geschiedenis* van Van Dijk en C.F. Getrouw.

Wat betreft de algemene geschiedenis of wereldgeschiedenis werd gebruik gemaakt van Nederlandse schoolboeken. Voor u is het misschien interessant te weten dat, toen ik in 1967 voor het eerst op de Muloschool les gaf in het vak geschiedenis, er nog steeds een Nederlands schoolboek over de “Vaderlandse geschiedenis” op de literatuurlijst stond. Gelukkig hadden wij ook de beschikking over Van Dijk & Getrouw. Op het rooster stond dat je algemene en vaderlandse geschiedenis moest geven. De vraag was of je het Nederlandse boek met de geschiedenis van hertogen, graven, stadhouders en koningen als vaderlandse geschiedenis moesten behandelen? Wij waren immers onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden. De keuze werd aan de leerkrachten overgelaten. In die tijd bestonden er nog geen uniforme schoolonderzoeken.

In deze eerste fase van de dekolonisatie van Suriname, was voor beleidsmakers en leidinggevendenden in de samenleving de vraag actueel hoe de verschillende immigrantengroepen en hun nakomelingen in de Surinaamse samenleving geïntegreerd moesten worden? Hoe kon de Surinaamse bevolking uitgroeien tot één natie? Hier komt het vraagstuk van de plurale samenleving naar voren. Dit was niet meer een aangelegenheid van de koloniale machthebbers maar van ons zelf. Moesten alle culturen of groepen assimileren en opgaan in een homogene samenleving zoals velen propageerden, of mochten de verschillende groepen hun eigen cultuur behouden?

Een onderdeel van onze geschiedenis is ook van belang, en wel de vraag: Hoe zijn wij omgegaan met de geschiedenis van ons volk? Wat hebben wij gedaan om ons verleden beter te begrijpen? Hebben wij voldoende studies verricht over ons verleden en hebben wij de kennis over dat verleden in voldoende mate en op de juiste wijze overgebracht op onze jeugd? Op welke wijze hebben wij geprobeerd historisch bewustzijn bij te brengen aan de Surinaamse bevolking?

Dit geheel van activiteiten over de bestudering van de geschiedenis en de manier waarop wij de kennis overbrengen aan de jeugd en volwassenen maken deel uit van het historisch bedrijf. Het bestaat dus uit het wetenschappelijk onderzoek over ons verleden en de wijze waarop wij de **kennis van** en het **historisch besef over** het verleden bijbrengen aan anderen.

Zo werden doelstellingen van het geschiedenisonderwijs geformuleerd en werden achtereenvolgens de curricula van het Basisonderwijs en het VOJ aangepast. Helaas kwam

het toen niet tot een wetenschappelijke studie van de Surinaamse geschiedenis door Surinaamse historici.

Vanaf de onafhankelijkheid werd de behoefte groter om de eigen geschiedenis zelf te schrijven en die niet over te laten aan anderen. Immers gedurende die tijd werd de geschiedenis van Suriname hoofdzakelijk geschreven door buitenlandse wetenschappers, waaronder veel niet-historici. De roep om het herschrijven van de Surinaamse geschiedenis vanuit een Surinaamse optiek werd luider naarmate de jaren verstreken. Zo werd in 1985, tien jaar na de onafhankelijkheid, een meerdaags symposium gehouden met geschiedenisleerkrachten over geschiedenisonderwijs en geschiedbeoefening. Het doel was om zich te beraden over de stand van zaken en over de toekomst van het geschiedenisonderwijs en het wetenschappelijk onderzoek.

In oktober 2012 werd een symposium geschiedbeoefening gehouden om een inventarisatie te maken van de stand van zaken met betrekking tot de geschiedschrijving van Suriname. Dit was mede ook een voorbereiding van de academische opleiding geschiedenis die formeel van start zou gaan in 2013.

Het doel van deze presentatie

Het doel van mijn presentatie van vandaag is niet alleen om u een overzicht te geven van hoe de ontwikkelingen tot nu toe zijn verlopen, maar ik hoop de Surinaamse samenleving in het algemeen en beleidsmakers, zowel op het niveau van de regering en parlement, als op het niveau van bestuurders van de universiteit, wakker te schudden en hen te overtuigen van de noodzaak om het schrijven en herschrijven van de Surinaamse geschiedenis niet alleen met de mond te belijden, maar zich daadwerkelijk in te zetten voor de realisatie van dit doel. Dit kan het beste geschieden door een nationaal instituut in het leven te roepen met als taak de studie van de Surinaamse geschiedenis op professionele wijze ter hand te nemen en de geschiedenis te ontsluiten voor het grote publiek. Deze taak kan gedelegeerd worden naar de universiteit en wel naar de studierichting geschiedenis.

Voor dit laatste is een beleid nodig en moeten de nodige materiële en menselijke hulpbronnen beschikbaar worden gesteld. De studierichting geschiedenis of een Centrum voor de Studie van de geschiedenis en Cultuur van de Faculteit der Humaniora, zou de rol kunnen overnemen van het in de regeringsverklaring van 2010 en het Meerjarenontwikkelingsprogramma 2011-2016 opgenomen 'Instituut voor Geschiedenis en Cultuur'.²

De onafhankelijkheid als startpunt en inspiratie

² Kort na het symposium van oktober 2012 werd door de toenmalige minister van Onderwijs, Cultuur en Volksontwikkeling een commissie ingesteld bestaande uit Maurits Hassankhan, Jerry Egger en Eric Jagdew van de Universiteit, Mildred Caprino van het IOL, Rita Tjien Fooh van het NAS, Henry Blinker van het MINOV en Stanley Sidoel, directeur van Cultuur. Deze commissie heeft twee jaar lang gewerkt en enkele rapporten uitgebracht, maar vanwege interne meningsverschillen binnen het overheidsapparaat en ministerwisselingen is het eindrapport nooit uitgebracht, hoewel praktisch al het werk al verzet was en een organisatiestructuur al was ontworpen. Dit onderdeel van de plannen van de regering Bouterse 1 is niet meer teruggekomen in de regeringsverklaring van 2015 en het ontwikkelingsplan 2016-2021. Het is mij niet bekend of dit instituut nog enige prioriteit heeft bij de huidige regering. Het komt ook niet meer voor in de recente jaarredes van de President.

Het geschiedenisonderwijs en de onafhankelijkheid.

Ik geef een kort overzicht van enkele belangrijke ontwikkelingen.

In de aanloop naar de onafhankelijkheid was de regering tot de conclusie gekomen dat het onderwijs vernieuwd en gesurinamiseerd moest worden. Dit gold met name voor het geschiedenisonderwijs. Ik kreeg in 1975 de opdracht schoolboeken te toetsen.

Aangezien ik een paar maanden na het begin van het schooljaar aankwam vanuit het buitenland en niet op een school geplaatst kon worden, kreeg ik de opdracht om de schoolboeken van de lagere school te toetsen. Deze opdracht heb ik serieus ter hand genomen en ik begon met een inventarisatie van alle schoolboeken. De vraag rees echter waaraan ik de boeken moest toetsen om te beoordelen of die wel of niet geschikt waren voor het nieuwe Suriname van na de onafhankelijkheid. Ik kwam tot de conclusie dat de boeken getoetst moesten worden aan de doelstellingen voor het geschiedenisonderwijs. Zulke doelstellingen waren voor het basisonderwijs, toen GLO geheten, geformuleerd in het Algemeen Leerplan voor het GLO. Voor de hogere niveaus van het onderwijs waren er nergens doelstellingen te vinden. De doelstellingen in het Algemeen Leerplan waren heel summier en omvatten onder andere ook liefde voor het Koninklijk Huis. Mijn conclusie was dan ook dat er eerst doelstellingen voor het geschiedenisonderwijs geschreven moesten worden³. Gesprekken met functionarissen van de hoofdafdeling Onderzoek, Planning en Begeleiding⁴, en met geschiedenisleraren op de Kweekschool en de AMS, leidden ertoe dat er een werkgroep voor de formulering van de doelstellingen in het leven werd geroepen, die later werd omgezet in een formele Commissie voor de formulering van doelstellingen voor het geschiedenisonderwijs op het GLO en het Mulo. Ik moet vermelden dat de toenmalige minister van onderwijs, Ronald Venetiaan, de opdracht gaf dat de doelstellingen nationaal gedragen moesten worden en dat die niet het product zouden zijn van een onderonsje van een kleine groep intellectuelen. Nadat de doelstellingen in kleiner verband bediscussieerd waren en als conceptdoelstellingen werden aangeboden aan het Ministerie, was de opdracht om die voor te leggen aan het onderwijsveld in het gehele land. Ook werden die naar politieke partijen gestuurd en het bestuur van het Surinaams Historisch Genootschap (SHG). Na deze consultatieronde van het onderwijsveld en het maatschappelijk veld werden de doelstellingen officieel en werden ze verspreid als het z.g. 'Blauwe boekje': *Doelstellingen voor het geschiedenisonderwijs voor het GLO en het VO-J.* (MINOV 1978) Naast kennis en vaardigheden werden ook attitude-doelen opgenomen, zoals nationale bewustwording, natievorming en last but not least solidariteit met de onderdrukten in de wereld.⁵

In de doelstellingen zouden verschillende aspecten worden opgenomen, namelijk kennis, begrip, vaardigheden en attitude. Wij hebben toen naast de vaardigheden de nadruk gelegd op de kennis van de (Surinaamse) geschiedenis en op zaken als nationaal besef, begrip voor elkaars culturen en solidariteit met de onderdrukten in de wereld. In de doelstellingen is grote nadruk gelegd op culturele dekolonisatie, dat wil zeggen de bewustwording van de

³ Voor een gedetailleerd verslag van de verrichtingen van de commissie zie onder andere de LO geschiedeniscriptie van Asha Samoedj over de ontwikkelingen van het geschiedenisonderwijs.

⁴ Deze was de voorloper van de huidige Ontwikkelingsdienst van het MINOWC.

⁵ Rond 2005 waren medewerkers van de afdeling curriculum ontwikkeling tot de conclusie gekomen dat deze doelstellingen nog steeds actueel waren.

Surinamers van hun eigen cultuur, het leren waarderen van de eigen cultuur, en tegelijkertijd begrip hebben voor en respecteren van de culturen van andere groepen in de samenleving. Uitgangspunt is de gelijkwaardigheid van alle culturen. Dat is wat men tegenwoordig met een modewoord ‘dekolonisatie van de geest’ noemt.

Op basis van deze doelstellingen is het curriculumontwikkelingswerk in het Basisonderwijs en het VO-J aangepakt. Jammer genoeg is men vanwege allerlei omstandigheden blijven steken bij het basisonderwijs en het VO-J. In dit verband wens ik onder uw aandacht te brengen dat het curriculum regelmatig moet worden aangepast aan de inzichten van de tijd. De vernieuwing omvat twee aspecten, namelijk het vakinhoudelijke aspect en het vakdidactische aspect. In de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw werd vooral de nadruk gelegd op het vakinhoudelijke aspect. Zo werd in de jaren rond 2005 geconstateerd dat het schoolboek “Wij en ons verleden” aangepast moest worden. De boekjes van de klassen vier tot en met vijf zijn vlot aangepast en ingevoerd en in 2010 zou het boek van klasse 6 worden geïmplementeerd. Dat is door de regering tegengehouden vanwege het feit dat daarin een plaatje was opgenomen van een demonstratie tegen de decembermoorden en waarop een demonstrant een bord hield met het opschrift “Bouterse moordenaar”. Naar aanleiding daarvan en andere kritieken is het schoolboek door twee deskundigen geëvalueerd en zijn voorstellen gedaan voor herziening, echter na negen jaar wordt nog met de verouderde versie van het schoolboek gewerkt dat volgens het onderwijsveld en de afdeling curriculumontwikkeling vervangen moest worden.

VO-J: LBGO – doelstellingen en geschiedenis in lesbrieven voor het LBGO in 1981/1982.

Wat het VO-J betreft, wordt nog steeds gewerkt met schoolboeken die als voorlopig lesmateriaal waren ontwikkeld, in afwachting van een totale en moderne herziening van het curriculummateriaal. Voor het Mulo werden om praktische redenen de lesbrieven omgevormd tot de methode Geschiedenis voor het Mulo. (HMS 1984-1989)

Tenslotte is het goed om onder uw aandacht te brengen dat op de middelbare scholen (VWO en HAVO) anno 2019, dat is 44 jaar na de onafhankelijkheid, nog geen eigen schoolboeken zijn ontwikkeld voor geschiedenis. Er wordt nog steeds gewerkt met lesmateriaal, bestaande uit stencils geproduceerd door de leerkrachten.

Ik zal hier niet diep ingaan op de oorzaken van deze ongewenste situatie met betrekking tot curriculumontwikkeling. De afdeling Curriculumontwikkeling heeft voor wat betreft geschiedenis een bloeiperiode mee gemaakt in de jaren 1983-1988 toen de afdeling Historische en Maatschappelijke Studies (HMS) bestond⁶. Deze is na de her-democratisering teruggebracht naar de afdeling Curriculumontwikkeling en wel als de sectie Geschiedenis.

⁶ Deze afdeling werd in 1983 in het leven geroepen als een aparte afdeling en het tot taak onderzoek te doen naar de geschiedenis van Suriname en om het geschiedenisonderwijs verder te vernieuwen. De afdeling werd bemenst door voltijdse en deeltijdse medewerkers die voor een groot deel afkomstig waren uit het onderwijs. In de samenleving werd een beetje argwanend naar de afdeling gekeken, omdat men waarschijnlijk vond dat de afdeling een instrument was van de revolutionairen. Het vertrouwen werd volgens mij enigszins hersteld toen een aantal geschiedenisleerkrachten en van het VO-J en het VO-S werden aangetrokken om het curriculumontwikkelingswerk ter hand te nemen. Onder de medewerkers waren o.a. Maurits Hassankhan, Jozef Siwpersad (de enige gepromoveerde historicus in die tijd), Walther Tjon A Tjieuw en een aantal MO-A en LO-afgestudeerden.

Er is toen veel werk verzet de methoden voor het Basisonderwijs zijn afgerond, terwijl voor het Mulo de eerder genoemde methode voor het Mulo werd geïntroduceerd. Er waren toen serieuze plannen om samen met leerkrachten van het VO-S nieuwe curricula te ontwikkelen, maar de trek van enkele waardevolle krachten naar Nederland heeft een negatieve invloed gehad.⁷

De politieke ontwikkelingen na 1988, het grimmiger worden van de situatie rond de binnenlandse oorlog, het machtsvraagstuk en de onzekerheid op economisch en politiek gebied, hebben hun tol geëist. De afdeling Curriculumontwikkeling kampt reeds enige jaren met gebrek aan menskracht en een structurele oorzaak is de onderwaardering van de medewerkers van de afdelingen Curriculumontwikkeling, Begeleiding en Inspectie en wel in vergelijking met de leerkrachten op de scholen. Zolang deze situatie niet structureel is aangepakt, zal men te kampen hebben met een tekort aan kader op deze diensten.⁸ Een mogelijke optie is om het curriculumontwikkelingswerk uit te besteden aan particulieren. Deze zouden op basis van geleverde prestaties moeten worden betaald.

De dekolonisatie van de Surinaamse geschiedschrijving

Dames en heren aanwezigen,

Wij gaan nu over tot de behandeling van de geschiedschrijving of het wetenschappelijk onderzoek. Het is een bekend feit dat een groot deel van de wetenschappelijke werken over de geschiedenis van Suriname door buitenlanders werd en wordt geschreven, waarvan velen woonachtig zijn in Nederland. Daarnaast zijn er vooral antropologen, sociologen, linguïsten en enkele politicologen die belangstelling hebben voor de Surinaamse samenleving in het verleden en heden. Het is begrijpelijk dat in de koloniale tijd Nederlanders de Surinaamse samenleving bestudeerden en wel als onderdeel van de koloniale geschiedenis van Nederland. In Suriname waren er geen eigen opgeleide historici. Op de middelbare scholen werden tot in de jaren '80 colleges verzorgd door buitenlandse docenten. De aanwezige Surinaamse historici waren allen in het onderwijs werkzaam. Er was geen onderzoeksinstituut of een academische opleiding voor historici.

De Surinaamse afgestudeerden waren hoofdzakelijk MO-B afgestudeerden, dat wil zeggen dat zij waren opgeleid als leerkrachten en niet als onderzoekers. Hierdoor werd het onderzoek naar de geschiedenis van Suriname hoofdzakelijk verricht door buitenlandse wetenschappers, zoals sociologen en antropologen. De Universiteitswet van 1966 gaf de mogelijkheid tot de oprichting van een studierichting geschiedenis binnen een nog op te richten faculteit der humaniora.

Bij de start van de Universiteit van Suriname in 1968 kende de Universiteit één faculteit namelijk de Juridische Faculteit. In 1969 is de medische faculteit als tweede gestart. Toen Suriname in 1975 onafhankelijk werd, werd de Sociaaleconomische Faculteit opgericht, met daarin onder meer de studierichtingen economie en sociologie. Je zou kunnen verwachten dat in het jaar van de onafhankelijkheid men direct zou beginnen met een Faculteit der

⁷ Personen die zijn weggetrokken waren o.a. J. Siwipersad, Loes Aling en Evelien Bakker.

⁸ De situatie is complex en moeilijk op te lossen. Bij de genoemde afdelingen werken leerkrachten die de school-leerkrachten moet begeleiden en inspecteren. Als bureau-ambtenaren is hun geldelijke beloning niet aantrekkelijk, terwijl zij ook nog tot 3 uur in de namiddag moeten werken en geen recht hebben op schoolvakanties.

Humaniora om de eigen geschiedenis, talen en cultuur te bestuderen en te ontsluiten. Die kans is toen helaas niet benut. Een gevolg hiervan was dat de Surinaamse geschiedenis niet werd ontsloten vanuit de behoeften van de Surinaamse samenleving. Dit gemis werd onder andere gevoeld bij de eerder genoemde afdeling Historische en Maatschappelijke Studies in de jaren 80 van de vorige eeuw. Die afdeling was onder minister Glenn Sankatsing ingesteld om het geschiedenisonderwijs verder te vernieuwen en de geschiedenis van Suriname te onderzoeken en te herschrijven. Bij het ontwikkelen van het curriculum voor het geschiedenisonderwijs kwamen wij tot de conclusie dat bepaalde onderwerpen die van belang waren voor het geschiedenisonderwijs, niet of onvoldoende waren onderzocht of dat sommige vanuit een koloniaal perspectief waren beschreven. Het was daarom moeilijk of onmogelijk over die onderwerpen lesmateriaal te ontwikkelen. De behoefte aan het schrijven en herschrijven van de eigen geschiedenis werd verwoord tijdens het eerste nationale geschiedenissymposium in 1985. Daarbij zijn aanbevelingen gedaan met betrekking tot zowel het geschiedenisonderwijs als historisch onderzoek.

Enkele van de aanbevelingen waren:

- *Emancipatorische benadering en natievorming*: Er werd gepleit voor een emancipatorische benadering van geschiedenisonderwijs en geschiedbeoefening in Suriname.
- Oprichting van een tijdschrift.
- *Historiografisch onderzoek*: Er werd ten sterkste aanbevolen om historiografisch onderzoek te doen.
- *Oral History*: Het symposium vond dat Oral History een fundamentele betekenis had voor de geschiedbeoefening in Suriname en daarom werd ‘ten sterkste aanbevolen’ de beoefening van Oral History te bevorderen.

Na aanbieding van de aanbevelingen aan de Minister van Onderwijs gaf die de opdracht om de aanbevelingen te vertalen in projectvoorstellen. Een werkgroep werd aan het werk gezet die een dertiental projecten heeft uitgewerkt, namelijk⁹:

1. Project voorlichting en vorming m.b.t. de emancipatorische benadering van geschiedenisonderwijs en geschiedbeoefening.
2. Fonds voor Toegepast Maatschappijwetenschappelijk Onderzoek.
3. Project Historiografie.
4. Project Oral History.
5. Contactorgaan voor leerkrachten en historici.
6. Toetsconstructie en toetsontwikkeling.
7. Rol en taken van de pedagogische opleidingsinstituten.
8. Curriculumontwikkeling.
9. Training van geschiedenisleerkrachten en andere deskundigheidsbevorderende activiteiten.
10. Vakbegeleiding op het VO-J en het VO-S.
11. Onderhoud en restauratie van historische monumenten en andere historische objecten.
12. Het toegankelijk maken van bibliotheken en archieven.

⁹ Zie: M. Hassankhan, Het nationaal geschiedenissymposium van 1985 en de dekolonisatie van de geschiedschrijving van Suriname, in His/her Tori, 2012.

13. Internationale contacten.

Helaas heeft het tot 2010 geduurd voordat de regering op de valreep van haar aftreden middels een Staatsbesluit de faculteiten der Humaniora en Wiskunde & Natuurwetenschappen afkondigde. De weinige historici in Suriname waren blij: eindelijk zou er nu na 35 jaar onafhankelijkheid een academische opleiding voor geschiedenis komen. Volledigheidshalve moet vermeld worden dat reeds in 1997 op de universiteit een commissie was ingesteld die de wenselijkheid en haalbaarheid van de oprichting van een studierichting geschiedenis moest onderzoeken en advies daaromtrent uitbrengen.

Intermezzo

Op het IOL was gedurende lange tijd het beleid om de MO-B opleiding geschiedenis zodanig in te vullen dat de afgestudeerden in staat moesten worden geacht ook historisch onderzoek te verrichten. Dit hebben wij toen uit overtuiging gedaan, aangezien de MO-B opleiding gedurende lange tijd de hoogste opleiding op het gebied van geschiedenis was (zie o.a. Studiegids geschiedenis IOL, 1983, en 1999).¹⁰

Geschiedenis als verplicht vak op de universiteit: 1983

Een nieuwe ontwikkeling was dat sedert vanaf 1983 de vakken geschiedenis en Inleiding maatschappelijke problematiek (IMP) als verplichte vakken werden verzorgd bij alle studierichtingen van de universiteit. Hiervoor werden voltijdse en deeltijdse docenten aangetrokken. Zo werd in 1983 één en in 1986 werden twee historici aangetrokken om deze vakken te verzorgen¹¹. Ik ben zelf in 1984 als deeltijds docent betrokken geweest bij de universiteit. Na mijn aantrekking als voltijds docent in 1986, besloot ik het curriculumwerk geleidelijk over te dragen aan anderen, opdat ik mij, overeenkomstig de aanbevelingen van het geschiedenis symposium van 1985 kon inzetten voor de bevordering van historisch wetenschappelijk onderzoek op de universiteit.

Commissie voorbereiding studierichting geschiedenis bij de Faculteit der Maatschappijwetenschappen

In 1997 werd er een Commissie ingesteld door de Faculteit der maatschappijwetenschappen die de wenselijkheid en de haalbaarheid van een studierichting geschiedenis moest onderzoeken.¹² Toen het rapport rond het jaar 2000 gereed kwam, waren er in Suriname maar

¹⁰ Ik ben zelf vanaf februari 1975 tot eind 2005 verbonden geweest aan de opleiding geschiedenis van het IOL, waarvan 25 jaar (1976 – 2002) als cursusleider.

¹¹ De twee docenten waren Mildred Cronie en Maurits S. Hassankhan. De in 1983 aangetrokken docent was Ben Scholtens, een Nederlandse jonge historicus die zijn MA-thesis over Anton de Kom had geschreven. Hij heeft in korte tijd vrij veel onderzoek verricht over de arbeidersbeweging in de jaren dertig van de twintigste eeuw en over de tweede Wereldoorlog. Hij is na een tijd vertrokken naar de afdeling Cultuurstudies van het MINOV, waar hij een promotieonderzoek uitvoerde over de relatie tussen de Marrons en de overheid. (Ben Scholtens, *Bosnegers en overheid in Suriname; De ontwikkeling van de politieke verhouding 1651-1992*. Paramaribo 1994).

¹² De commissie bestaande uit Maurits S. Hassankhan (voorzitter) en Mildred Cronie en Andre Loor als leden. De plaats van Cronie werd later ingenomen door Jerry Egger. Vanwege het plotselinge overlijden van Cronie heeft het tot 2001 geduurd voordat dit advies werd uitgebracht voor de

twee academisch opgeleide historici aanwezig en daarmee kon een studierichting niet worden opgestart. Vanaf toen is de gedachte ontstaan om in samenwerking met bevriende collega's uit het buitenland een eenmalige masteropleiding geschiedenis te beginnen voor MO-B afgestudeerden. Deze zou in een jaar kader kunnen afleveren voor de op te richten studierichting geschiedenis. In samenwerking met de Universiteit van Leiden werd een plan voorbereid voor een incidentele masteropleiding, maar vanwege ingewikkelde en omslachtige administratieve procedures is de zaak niet doorgedaan. Vanwege omstandigheden heeft het uiteindelijk tot 2010 geduurd toen, mede door inzet van de historici Jagdew en Egger, een incidentele masteropleiding geschiedenis werd voorbereid die aan het IGSR zou worden verzorgd. Deze masteropleiding startte in maart 2011 en na acht jaar heeft die intussen acht afgestudeerden afgeleverd, terwijl volgens verwachting een drietal binnen enkele maanden zal afstuderen.

IMWO en het historisch onderzoek

Het IMWO werd in 1985 formeel ingesteld en wel als het onderzoeksinstituut van de Faculteit der Maatschappijwetenschappen (FMijW). Hoewel het instituut rechtstreeks onder gezag van het Bestuur van de Universiteit viel, waren alle voltijdse docenten en leden van projectteams lid van de Instituutsraad van het IMWO. Docenten van de FMijW die onderzoek op maatschappijwetenschappelijk gebied wilden uitvoeren en daarvoor middelen nodig hadden konden een project voorstel indienen bij het IMWO. Op basis van de ingediende projectvoorstellen werd jaarlijks een begroting opgesteld die aan het BVU ter goedkeuring werd aangeboden. Op deze wijze zijn enkele projecten op het gebied van historisch onderzoek via het IMWO uitgevoerd. Enkele van deze projecten zijn :

1. Centrale Catalogus Historische Werken Suriname (CCH); een inventarisatieproject van alle werken in Surinaamse bibliotheken waarin gegevens over de geschiedenis van Suriname aanwezig waren.
2. Onderzoek over verzet van contractarbeiders.
3. De Databaseprojecten van de Immigranten: Hindoestanen, Javanen en Chinezen. Dit was een project in samenwerking met Amrit Consultancy in Den Haag en het Nationaal Archief Nederland.
4. Onderzoek naar etnische verhoudingen en ethnocentrisme in samenwerking met de Radboud Universiteit in Nijmegen.
5. Bidesia project, 2004-2008, uitgevoerd in samenwerking met J.B. Pant instituut Allahabad, en Koninklijke Instituut voor de Tropen, en het Surinaams Museum.
6. Onderzoek naar traktaten tussen de koloniale overheid en de Marrons, uitgevoerd door Eric Jagdew.
7. Ontwikkeling van de Creolen in Suriname: Jerry Egger. Uitgevoerd in samenwerking met het NINSEE.
8. Project m.b.t. een historische atlas van Suriname: in samenwerking met Hebri Nederland.

Naast het uitvoeren van onderzoeksprojecten heeft het IMWO zich ook bezig gehouden met het organiseren van symposia en conferenties. Genoemd kunnen worden;

- 1990: Conferentie ter gelegenheid van de herdenking van 100 jaar Javaanse immigratie, en wel in samenwerking met het VHJI.
- 1998: Conferentie herdenking 125 jaar hindoestaanse immigratie, i.s.m. de NSHI.
- 1998: ACH conferentie in Suriname.
- 2004: Conferentie ter herdenking van 130 jaar immigratie van Hindoestanen en 140 jaar afschaffing van de slavernij.
- 2008: 40ste ACH conferentie in Suriname.

De bovengenoemde conferenties zijn georganiseerd op initiatief van de historici werkzaam bij de FMijW en het IMWO, met medewerking van ander collega's.

Tijdschrift (Journal of Social Sciences (JOSS))

Op initiatief van leden van de Instituutsraad van het IMWO werd door het IMWO het tijdschrift JOSS opgericht en gepubliceerd. Het heeft bestaan van 1994 tot 2005 en het doel was om publicaties in het Engels te stimuleren, teneinde de resultaten van onderzoek toegankelijk te maken voor een internationaal publiek, buiten het Nederlandse taalgebied. In dit tijdschrift verschenen ook artikelen op historisch gebied.

Tijdschrift His/her Tori

Toen de oprichting van de studierichting geschiedenis in zicht was, werd ter realisatie van een van de aanbevelingen van het geschiedenis-symposium van 1985 na jarenlange beraadslagingen het tijdschrift *His/Her Tori* in het leven geroepen en door het IMWO gepubliceerd. Dit is een historisch-cultureel tijdschrift dat sedert 2010 éénmaal per jaar verschijnt.

OPRICHTING VAN DE STUDIERICHTING GESCHIEDENIS

Vanaf het jaar 2009 ontstonden nieuw perspectieven toen er voorbereidingen werden getroffen voor de oprichting van een Faculteit der Humaniora. Deze werd in juli 2010 samen met de Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen geproclameerd door het Bestuur van de Universiteit. Eind 2010 werd door de Bouwdecaan dr. Renata de Bies een werkgroep onder leiding van Hassankhan ingesteld om de oprichting van de studierichting voor te bereiden en een programma voor de bacheloropleiding geschiedenis te ontwikkelen. Het driemanschap Hassankhan, Egger en Jagdew heeft toen een beleidsdocument ontwikkeld dat in eerste versie in maart 2011 gereed was en aan de Bouwdecaan werd aangeboden. Dit beleidsdocument is in april 2012 in definitieve vorm aan het Bestuur van de Universiteit (BvU) aangeboden. Besloten was ook om in samenwerking met het IGSR in oktober 2012 een symposium te organiseren over geschiedbeoefening in Suriname. Het doel van het symposium was om de stand van zaken met betrekking tot de historiografie van Suriname in kaart te brengen en de bouwstenen aan te dragen voor een onderzoeksprogramma van de studierichting. Dit symposium is een groot succes geweest en een tastbaar resultaat was de

publicatie van een tweedelig boek getiteld: *Verkenningen in de Historiografie van Suriname (2013)*.

Om het tekort aan gekwalificeerde docenten weg te werken werd met medewerking van het IGSR in oktober 2010 gestart met een pre-master opleiding geschiedenis en in maart 2011 met een incidentele masteropleiding geschiedenis aan het IGSR.

Vertraging bij de oprichting van de Faculteit der Humaniora en de studierichting geschiedenis

Na de machtswisseling in de regering in augustus 2010, waarbij een nieuwe coalitie onder leiding van de NDP aan de macht kwam, werd ook een nieuw universiteitsbestuur benoemd, die de proclamatie van de beide nieuwe faculteiten om verschillende redenen aanhield. De Faculteit der Humaniora moest voorsnog onder de vleugels van de FMijW opereren, hetgeen veel verwarring en onzekerheid teweegbracht. De werkgroep voorbereiding studierichting geschiedenis ging voort met haar werkzaamheden en bracht zoals hierboven vermeld een beleidsdocument uit in maart 2011, dat in april 2012 in herziene vorm werd aangeboden aan het Bestuur van de Universteit. Hieronder volgt een uittreksel uit dit beleidsdocument.

Kernpunten van het beleidsdocument voor de studierichting geschiedenis waren:

Visie

De studierichting geschiedenis verzorgt geaccrediteerde geschiedenisopleidingen en verricht voor de Surinaamse samenleving relevant historisch wetenschappelijk onderzoek volgens internationale standaarden.

Missie

Een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van Suriname middels het verzorgen van kwalitatief hoogwaardig historisch onderwijs en het verrichten van wetenschappelijk verantwoord historisch onderzoek, bij voorkeur in een interdisciplinaire benadering en waar mogelijk in vergelijkend perspectief.

Strategische doelen voor vijf jaar

De strategische doelen van de studierichting zijn de volgende:

1. Het accrediteren van de bachelor- en de masteropleiding geschiedenis;
2. Het afleveren van vakkundige historici die breed georiënteerd en multi-inzetbaar zijn en die zich, bewust van de specifieke context en locatie, een bijdrage leveren tot de geschiedschrijving van Suriname, de regio en eventueel de wereldgeschiedenis;
3. Een leidinggevende rol spelen bij onderzoeksactiviteiten m.b.t. de Surinaamse geschiedenis en het uitgroeien tot een gezaghebbend centrum voor historisch wetenschappelijk onderwijs en onderzoek over de Surinaamse geschiedenis.

▪ TAAKOMSCHRIJVING

- Het coördineren van de studierichting geschiedenis in de breedste zin van het woord, door het voorbereiden en uitvoeren van onderwijs- en onderzoeksprogramma's;

- het initiëren, coördineren en bevorderen van historisch onderzoek in het algemeen en over de Surinaamse geschiedenis in het bijzonder;
- het uitgeven van publicaties;
- het organiseren van conferenties, symposia, workshops en lezingen.

BELEIDSUITGANGSPUNTEN BIJ HET OPZETTEN VAN EEN ONDERWIJS- EN ONDERZOEKSPROGRAMMA GESCHIEDENIS

Onderzoek als belangrijke taak

Bij de studierichting geschiedenis zal naast het onderwijs grote aandacht worden besteed aan onderzoek. Vanwege het feit dat de oprichting van een wetenschappelijke instelling voor historisch onderwijs en onderzoek in Suriname pas anno 2010 (2012) een feit is geworden, en er weinig academisch geschoolde historici in Suriname aanwezig waren, is er een grote achterstand op dit gebied in te halen. Heel vaak wordt in de samenleving de opmerking gemaakt, ook door politici en hoogwaardigheidsbekleders, dat de geschiedenis van Suriname geschreven en herschreven moet worden. Tegen deze achtergrond kan gesteld worden dat wij een achterstand van ruim 35 jaar hebben in te lopen. Daarom zal het verrichten van onderzoek een belangrijke taak zijn van de studierichting. Hiervoor zullen niet alleen docenten moeten worden aangetrokken, maar ook wetenschappers in deeltijdse of voltijdse dienst die tot hoofdtaak krijgen onderzoek te verrichten, publicaties voor te bereiden en het onderwijs te voeden met de resultaten van het onderzoek. Er zal een sterke link gelegd moeten worden tussen het onderwijs- en het onderzoeksprogramma van de studierichting.

Een van de zaken die beoogd worden met de oprichting van de studierichting, is dat geleidelijk aan het zwaartepunt van de geschiedschrijving van Suriname zich verplaatst naar Suriname. De studierichting zal moeten bijdragen tot de dekolonisatie van de geschiedschrijving van Suriname, hetgeen inhoudt dat de onderzoeksthema's hoofdzakelijk te maken zullen hebben met vraagstukken die voor de Surinaamse samenleving relevant zijn. De wetenschappers verbonden aan de studierichting of die door de studierichting zijn opgeleid, zullen actieve bijdragen moeten leveren tot het schrijven van de geschiedenis van het Surinaamse volk. Dit is een taak die voortvloeit uit het uitgangspunt van de Universiteit van Suriname vanaf haar oprichting, namelijk dat de Universiteit een ontwikkelingsuniversiteit is en een bijdrage zal leveren tot de ontwikkeling van de Surinaamse samenleving. Dit geschiedt uiteraard met inachtneming van normen en standaarden voor wetenschapsbeoefening die internationaal aanvaard en geldig zijn. Tegen deze achtergrond is het van groot belang kennis te nemen van wetenschapsbeoefening vanuit een Derde Wereld- (Niet-Westers) perspectief en deze toe te passen in eigen onderzoek

Om kwalitatief goed onderwijs en onderzoek mogelijk te maken, zal ook een beleid worden gevoerd moeten worden om promotieonderzoek voor afgestudeerden van de masteropleiding mogelijk te maken. Veelbelovende jonge historici zullen een tijdelijke aanstelling moeten

krijgen of zullen op projectbasis de gelegenheid moeten krijgen te participeren in onderzoeksprogramma's en tegelijk te werken aan hun promotieonderzoek.

Integratie onderwijs en onderzoek

Er is een link tussen het onderzoeksprogramma van de studierichting en het onderwijsprogramma. Thema's/onderwerpen van het onderzoeksprogramma zijn terug te vinden in het onderwijsprogramma. Zowel het onderwijs- als het onderzoeksprogramma worden van tijd tot tijd aangepast. Dit is mede afhankelijk van de behoeften van de tijd en de beschikbaarheid van expertise. Het onderwijs- en onderzoeksprogramma beïnvloeden elkaar wederzijds. Het is daarom van groot belang om vanaf het begin ook een onderzoeksprogramma te formuleren, dat uiteraard van tijd tot tijd zal worden aangepast. Het onderzoeksprogramma zal mede afhangen van de beschikbare expertise en de middelen.

Om onderwijs en onderzoek met elkaar te verbinden, zal bevorderd moeten worden dat afstudeerscripties zoveel als mogelijk aangepast worden in onderzoeksprogramma's op historisch gebied. Dit geldt in elk geval voor de masterscripties en in zekere mate ook voor de bachelor scripties.

Publicaties

Er zal met hoge prioriteit moeten worden gewerkt aan het bevorderen van publicaties. Hiervoor zal een **publicatiefonds** in het leven geroepen moeten worden dat na een aanvangsperiode selfsupporting zou moeten worden.

Om de studie van de nationale geschiedenis voor grotere groepen mogelijk te maken, zal een **meerjaren programma voor bronnenpublicaties** worden voorbereid en uitgevoerd. Deze bronnenpublicaties zullen bij voorkeur in samenwerking met het Nationaal Archief Suriname (NAS) en eventueel andere instellingen worden voorbereid.

Internationale contacten

Om een maximaal resultaat te behalen bij de uitvoering van onderwijs- en onderzoeksprogramma's zullen **strategische samenwerkingsverbanden** worden opgezet met instellingen in binnen- en buitenland, teneinde de door ons gewenste programma's met inzet van aanvullende beschikbare bronnen van buiten de universiteit te kunnen realiseren.

Bestaande samenwerkingsverbanden zullen geëvalueerd en zo nodig worden bijgesteld en nieuwe samenwerkingsverbanden zullen worden aangegaan die passen binnen het kader van de gestelde doelen van de studierichting. Uitwisseling van docenten en studenten kan een onderdeel zijn van de internationale samenwerking.

Voor de stimulering van onderzoek door wetenschappers is het van belang dat mogelijkheden voor deelname aan **buitenlandse conferenties** wordt gecreëerd, waarbij de deelnemer een actieve rol zal moeten vervullen, middels het presenteren van een paper of het organiseren van panels.

Ook zullen wij **zelf regelmatig conferenties, workshops/seminar en lezingen organiseren**, teneinde te komen tot kennisuitwisseling en mede ter voorbereiding van publicaties. In dit

kader zal systematisch worden gewerkt aan de verbetering van het wetenschappelijk klimaat, al of niet in samenwerking met andere wetenschappers.

Studenten zullen worden aangemoedigd extra studiepunten te verdienen door in dergelijke activiteiten te participeren en daaromtrent verslag uit te brengen.

In het beleidsdocument voor de oprichting van de studierichting geschiedenis is een aantal beleidsuitgangspunten geformuleerd. Dit beleidsdocument heeft als basis gediend voor de beoordeling door het bestuur van de universiteit om toestemming te verlenen voor de daadwerkelijke opstart van de studierichting geschiedenis in 2013.

Uitgaande van beleidsuitgangspunten van de studierichting is een onderzoeksprogramma van de studierichting geformuleerd dat in maart 2016 is aangepast en aan het nieuwe bestuur is aangeboden. Met trots mogen wij zeggen dat dit programma als voorbeeld is gesteld voor andere studierichtingen.

Enkele markante punten hieruit:

Identificatie van speerpunten/zwaartepunten, te weten:

1. Nationale en regionale geschiedenis.
2. Slavernij, marronage en andere vormen van verzet.
3. Etniciteit, migratie, diaspora en natievorming.
4. Democratie en samenleving.
5. Archeologie van Suriname.
 - historische archeologie
 - Marron archeologie;
 - ethno archeologie en
 - publieksarcheologie.
6. Geschiedenis, Erfgoed en Toerisme (GET)
7. Geschiedenis van gezondheid en ziekten: medische geschiedenis.

Vergelijkende studies

Behandeling van thema's uit de Surinaamse geschiedenis worden bij voorkeur in vergelijkend perspectief uitgevoerd, niet alleen met ontwikkelingen in de regio maar ook onderwerpen die regio-overstijgend zijn, zoals slavernij, contractarbeid, migratie, diaspora, globalisering, natievorming, dekolonisatie en ontwikkelingsvraagstukken.¹³

De comparatieve benadering zal ook bijdragen tot samenwerking met wetenschappers en wetenschappelijke instellingen in en buiten de regio.

¹³ Het Caribisch gebied is ideaal om te kijken naar overeenkomsten en verschillen in historische ontwikkelingen. Te vaak wordt Suriname gezien als een uniek stukje wereld terwijl vergelijkend onderzoek juist blootlegt wat eerder is voorgekomen en wat inderdaad eigen is. Een regio-overstijgende benadering zal daarbij het inzicht vergroten in het mondiale karakter van verschillende vraagstukken, en zal ertoe bijdragen de geschiedenis van landen en regio's te zien als onderdeel van een wereldgeschiedenis.

Als wij de lijst van publicaties van medewerkers van de studierichting geschiedenis bekijken moeten wij concluderen dat deze studierichting qua publicaties heel gunstig afsteekt tegenover de rest van de universiteit. (Publicaties: (zie lijst van publicaties in het onderzoeksprogramma) .)

Voor een gedetailleerd overzicht van onderzoeksprojecten, wordt verwezen naar het onderzoeksprogramma van december 2016.

De studierichting geschiedenis begon in 2013 met tien studenten, terwijl er in 2014 26 nieuwe inschrijvingen waren en in 2015 een aantal van veertien. Vanwege het feit dat de opleiding niet geaccrediteerd is, werd vanwege financiële redenen door het bestuur van de universiteit besloten om nieuwe inschrijvingen stop te zetten. Wij zitten in een situatie waarin al drie jaar geen nieuwe inschrijvingen zijn gehouden. Er is intussen een nieuw programma ontwikkeld dat in augustus 2017 is ingediend om beoordeeld te worden in het kader van de accreditatie. Door een aantal factoren is de accreditatie nog niet rond en gehoopt wordt dat in de loop van dit jaar het accreditatiedocument gefinaliseerd en opnieuw ingediend kan worden, opdat het jaar daarop weer nieuwe studenten zullen worden toegelaten.

Een belangrijk probleem op de universiteit als geheel is het financieel economisch probleem waardoor het BvU heel zuinig is met het aantrekken van nieuwe docenten. Voorstellen voor het benoemen van nieuwe voltijdse docenten zijn sinds 2016 niet gehonoreerd, waardoor de studierichting niet in staat is om haar onderzoeksprogramma te realiseren. Hierdoor komt de doelstelling om een gezaghebbende internationaal instituut te worden onder druk te staan. Hierbij komt nog bij kijken dat het BVU deeltijdse docenten slechts aantrekt voor onderwijstaken. Naar mijn bescheiden mening zou het BvU ook wetenschappers in een deeltijdse betrekking kunnen of moeten aantrekken die naast onderwijstaken ook onderzoekstaken hebben. Daarnaast zouden ook wetenschappers kunnen worden aangetrokken in een deeltijdse betrekking om alleen onderzoek te doen, indien daartoe de behoefte bestaat in een faculteit of instituut. Onderzoek aan de universiteit is immers een belangrijke taak en dient niet ondergeschikt te zijn aan onderwijs, zeker in het geval van de studierichting geschiedenis die mede tot taak heeft de geschiedenis van Suriname te herschrijven.

Bij de studierichting geschiedenis is het beleid geweest om personen voor te dragen die aantoonbare belangstelling hebben voor de wetenschap d.w.z. bereid zijn onderzoek te doen en waar nodig zich verder te scholen, b.v. middels een promotieonderzoek. Gesteld mag worden dat de meeste deeltijdse docenten van de studierichting geschiedenis daadwerkelijk geïnteresseerd waren in onderzoek en publicaties, hetgeen moge blijken uit het onderzoeksprogramma en de lijst van publicaties van de medewerkers (zie Onderzoeksprogramma, december 2016).

Indien wij een evaluatie plegen van het functioneren van de studierichting geschiedenis over de afgelopen vijf en een half jaar, moeten wij concluderen dat:

1. Op het gebied van het aantal afgestudeerden het aantal teleurstellend is. Tot nu toe zijn nog weinig studenten afgestudeerd. De verwachting is dat gedurende dit jaar de meeste studenten hun studie afronden.

2. Op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en publicaties hebben over het geheel genomen zowel voltijdse docenten als deeltijdse docenten een positieve bijdrage geleverd. Het aantal publicaties steekt positief af tegen die van andere faculteiten.
3. Met betrekking tot conferenties en symposia kan worden opgemerkt dat de studierichting heel actief is geweest:
 - a. Symposium geschiedschrijving van/geschiedbeoefening in Suriname 2012:
 - resultaat; tweedelige publicatie verkenningen in de Surinaamse geschiedschrijving;
 - inzicht in de stand van zaken m.bt. de historiografie van Suriname.
 - b. Conferentie(s) i.v.m. 150 jaar afschaffing slavernij en 140 jaar, Hindoestaanse Immigratie en 160 jr. Chinese immigratie, juni 2013. Resultaat vier publicaties bij een buitenlandse uitgeverij in het Engels, met daarin tien artikelen geschreven door Surinamers in Suriname en tien artikelen door PSA of Surinamers of in het buitenland.
 - c. Conferentie of Legacy of Slavery and Indentured Labour, juni 2018. Resultaat; tien publicaties in voorbereiding, in het Engels. Bijdrage van Surinamers: 26 en Surinaamse Nederlanders/PSA: 6 (zes).
 - d. Archeologie symposium over Archeologiebeleid, in samenwerking met Directoraat Cultuur. 2015 en 2016. Resultaat: publicatie special nr. van His/Her Tori (8).
 - e. Deelname aan researchdagen van de Adekus 2016 en 2017: presentatie van onderzoeken van docenten en mastergeschiedenisstudenten, zoals over vrouwelijke contractarbeiders; terugkeer van Javanen naar Indonesië ; verzet van contractarbeiders vanuit een ‘subaltern studies’ benadering; etnische relaties en etnocentrisme, natievorming, Joden Savanne en Spaanse griep 1918.

Wat zijn de perspectieven voor de naaste toekomst

Op dit moment heeft de studierichting twee voltijdse historici en een archeoloog ter beschikking, die worden ondersteund door een deeltijdse docent. Dit is bij lange na niet voldoende om de taken zoals opgesomd in het beleidsdocument van 2012 uit te voeren. Dat er tot nu toe op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en publicaties meer is gepresteerd dan van de wetenschappers verwacht mocht worden, is te danken aan hun extra ijver, motivatie en gedrevenheid.

Momenteel zijn de volgende taken en activiteiten die uitgevoerd moeten worden:

- a. Begeleiding van de huidige studenten bij het afronden van hun studie: afronding van tentamens en thesisbegeleiding,
- b. Ontwerpen van een curriculum voor een nieuwe bacheloropleiding en van de masteropleiding. Dit loopt parallel met het gereedmaken van de aanvraagdOCUMENTEN voor accreditatie van beide opleidingen.
- c. Gereedmaken van publicaties van de conferentie ‘Legacy of Slavery and Indentured Labour’: tien publicaties.
- d. Werken aan eigen onderzoek en publicaties in de vorm van artikelen.
- e. Voorbereiden en verzorgen van:

- Een pre masteropleiding geschiedenis.
- Een incidentele masteropleiding.

Belemmeringen

Het niet accorderen van voordrachten door het BvU met betrekking tot het aantrekken van voltijdse en deeltijdse wetenschappers ten behoeve van de studierichting. Hierdoor komt de uitvoering van zowel het onderwijs- als het onderzoeksprogramma in gedrang.

Kansen

De universiteit moet de kans benutten om de incorporatie van het IOL binnen de universiteit te verwelkomen en uit te voeren. Dit is vooral een grote kans voor de faculteit der humaniora, inclusief de studierichting geschiedenis. Hierdoor kan het reeds aanwezige potentieel aan menselijke hulpbronnen veel beter benut worden.

Uitbouwen van de samenwerkingsverbanden met instellingen in binnen- en buitenland: Directoraat Cultuur (Cultuurstudies en de afd. Archeologie), het NAS en buitenlandse universiteiten. Deze bieden veel mogelijkheden en tevens de gelegenheid voor onze eigen wetenschappers om zich internationaal te profileren.

Als laatste wil ik meegeven dat de invoering van collegegeld het studierendement zal vergroten en tegelijkertijd een groot deel van de financiële problemen van de universiteit zal oplossen. Invoering van collegegeld dient uiteraard gepaard te gaan met een goed werkend systeem van studiefinanciering.

Ik wil beëindigen met een oproep aan de autoriteiten om het beleidsdocument van de opleiding geschiedenis van de Universiteit te bestuderen en eventueel na aanpassingen te omarmen, zodat wij op een voortvarender wijze kunnen werken aan de verdere dekolonisatie van de geschiedschrijving en tegelijk ook kunnen werken aan het vergroten van historisch besef bij de jeugd en de volwassenen middels het gebruik van zogenaamde publieksgeschiedenis.

Wetenschappelijke geschiedschrijving is primair een taak van deskundigen die gewapend met kennis en vaardigheden op een kritische wijze en volgens internationaal gangbare criteria de bronnen bestuderen en - bewust van hun eigen ideologische bevangenheid - zo objectief mogelijk een beeld schetsen van het verleden. Dit geschiedt in de verwachting dat dit beeld zo veel mogelijk overeenkomt met de werkelijkheid.

Als optimist, ben ik van oordeel dat achter de wolken altijd de zon schijnt!

Literatuur, rapporten en verslagen

- Barraclough, G. 1964, *Introduction to Contemporary History*. Harmondsworth, Pelican Books.
- Caprino, Mildred, 2007, “Een bijdrage van het schoolvak geschiedenis aan een kritische bewustwording van ons verleden, 1975 – 2005”, in *Een Liber Amicorum voor Andre Loor*. Paramaribo, I.O.L.: 85-92.
- Commissie Doelstellingen Geschiedisonderwijs, 1978, *Doelstellingen voor het geschiedisonderwijs bij het L.O. en het V.O.-J*. Paramaribo, MINOV.
- Concept-beleidsplan Studierichting Gechiedenis I.O., ADeKUS, april 2018.
- Concept- doelstellingen Geschiedenis voor het VO-S*, 1984, samengesteld door de Cursus MO-A Geschiedenis van het IOL en de afdeling HMS van het MINOV.
- Dijk, W.F. van en Getrouw, C.F., 1976, *Ontwikkeling van de Surinaamse geschiedenis*. Paramaribo,
- Dijk, W.F. van, C.F. Getrouw en J. Powels, 1959, *Naar vrijheid en eenheid*. Paramaribo. Documentatie m.b.t. Doelstellingencommissie geschiedisonderwijs, Privé Archief M.S. Hassankhan.
- Hagers, Steven “Vlier, Maria Louisa Elisabeth”, in: *Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland*. URL: <http://resources.huylgens.knaw.nl/vrouwenlexicon/lemmata/data/Vlier> [21/09/2017]
- Harmesen, Ger, 1998, *Een nieuwe inleiding tot de geschiedenis.*, Nijmegen, SUN .
- Hassankhan, M.S., 1980, “Dekolonisatie van Azië en Afrika”, in Dekolonisatie anno 1980. Paramaribo, MINOV: 1- 13.
- Hassankhan, M.S. e.a., 1982, *Inventarisatie geschiedenis basisonderwijs*. Project Vernieuwing Curriculum Basisonderwijs (PVCB). Paramaribo, MINOV.
- Hassankhan, Maurits S, 1984., De toestand van het geschiedisonderwijs in Suriname, Paramaribo, IOL. (onderzoeksrapport).
- Hassankhan, Maurits S., 2013. Dekolonisatie van de geschiedschrijving van Suriname. Een utopie?, in Maurits S. Hassankhan, Jerome L. Egger en Eric R. Jagdew (red.) *Verkenningen in de historiografie van Suriname*. Paramaribo, ADeKUS; 47 – 88.
- Hira, Sandew, 2009, *Decolonizing the Mind*. Den Haag, Amrit.
- Jagdew, Eric, 2010, “Van Vernederlandisering naar Surinamisering: Het geschiedisonderwijs in Suriname”, in *His(Her) Tori*, 1: 26 – 38.
- Ramsoedh, Hans, 2013. “Current Trends in Modern Historiography of Suriname”, in Maurits S. Hassankhan, Jerome L. Egger en Eric R. Jagdew (red.) *Verkenningen in de historiografie van Suriname*. Paramaribo, ADeKUS
- Studierichting Geschiedenis, 2016. *Raamwerk Onderzoeksprogramma Studierichting geschiedenis*, Paramaribo, Faculteit der Humaniora, ADeKUS
- Samoedj, Asha, 1989, *De Ontwikkeling van het geschiedisonderwijs in Suriname*. LO-geschiedenisscriptie I.O.L., Paramaribo.
- Symposium Geschiedbeoefening , 1985, Aanbevelingen gedaan door het Symposium Geschiedbeoefening en Geschiedisonderwijs aan het MINOV, Jan Starke Opleidingscentrum, Zanderij, dd. 30 november 1985.

Symposium Geschiedbeoefening, 1986, Aanbevolen projecten als resultaat van het Symposium Geschiedbeoefening en Geschiedenisonderwijs in Suriname, geformuleerd onder eindredactie van M.S. Hassankhan, J. Menke en J. Siwpersad, dd. December 1986.